

REJČEL
KAPELKE-DEJL

BALERINE

Preveo
Marko Mladenović

■ Laguna ■

Naslov originala

Rachel Kapelke-Dale

THE BALLERINAS

Copyright © 2021 by Rachel Kapelke-Dale

Published by arrangement
with St. Martin's Publishing Group.

All rights reserved.

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Džes

Vi ne shvatate kakvo je to poniženje –
da vas na prevaru liše one jedine pretpostavke što
nam olakšava postojanje –
da neko *gleda*.

TOM STOPARD,
Rozenkranc i Gildenstern su mrtvi

P očneš kao potencijalna energija, a onda padneš.

Pre nego što mi je Natali poslala mejl s ponudom da me primi nazad, pre nego što sam ikoga ubila, na sve strane viđala sam varijacije istog citata: *Pariz je uvek dobra ideja*. Na šoljama, na jastučićima, na *Instagramu*. Uvek se pripisivao Odri Hepbern, uvek je bio napisan ružičastom bojom. Nisam mogla da pobegnem od njega; kuda god da sam išla, tamo su bile te jebene reči. Tada su ličile na znak da treba to da uradim. Da odem kući. Dok sam živela u Parizu, nikada nisam gajila zanesenjačke predstave o tome šta je taj grad, ali bila sam sasvim spremna da ih prihvatim ako one znače da se mogu vratiti. Pariz je uvek dobra ideja? Sjajno. Dajte makarone, neograničene količine vina, šetnje duž Sene.

Ali istina je da nisam znala kakav je Pariz većini ljudi.

Kada si u nečemu najbolji, svet ti je mali – život ti je mali. A nekoliko godina bila sam jedna od najboljih balerina na svetu. Bila sam članica Baleta Pariske opere. Nikada nisam razmišljala o tome da se grad prostire izvan mog malenog kruga uticaja, što je značilo i da je Pariz bio mali za mene.

Pariz je bio moj rodni grad, moj dom prve dvadeset tri godine života. Tamo sam se prvi put poljubila, tamo sam upoznala

svoje dve najbolje drugarice, tamo sam igrala u šezdeset četiri predstave *Labudovog jezera*, četrdeset tri *Krcka Oraščića*, dvadeset šest *Silfida*. Tamo me je majka trznula za trogodišnju ruku i prikleštila mi je, što me je peklo, uz drvo rukohvata.

„Ovo je kao crkva, važi? Znaš kako u crkvi treba da budeš mirna i da čutiš? Samo se pravi da si tamo.“ Uхватила me je za butinu i uvertala je dok mi koleno nije bilo okrenuto upolje, u stranu pod uglom od devedeset stepeni. Zatim me je uzela za drugu i učinila isto, tako da su mi se pete dodirivale. „Eto. To je prva pozicija.“

„Kao... u crkvi?“

„Hoću reći, ne pitaš se ni za šta, u redu? Pitaš se samo za sopstveno telo.“

Počneš kao celovita, a onda se slomiš.

Razume se, sada je potpuno druga priča. I dalje svuda viđam onaj citat, a on mi šalje iglice besa da mi šibaju kroz krvotok. Kad sam raspoložena, razdražuje me; kad sam neraspoločena, ščepala bih Odri Hepbern za ona koščata ramena i drmusala je dok joj ne zakloparaju zubi.

Uvek dobra ideja? Pariz nije ništa drugo do prazna pozornica. Dobar je ili loš samo koliko i ljudi u njemu, a od namerne naivnosti te izjave prevrće mi se želudac. Ne vidim kakve koristi ima od mitologizovanja jednog grada. Naravno, lep je on. Ali koliko vredi *to lep*? Pariz je ujedno mesto gde je vlast vršila pokolj svojih građana: postrojavala ih uza zid groblja, bacala njihova tela u ogroman zajednički jarak. Pariz je mesto gde su, pod opsadom jedne ledene zime, građani pojeli sve životinje iz zoo-vrta. Pariz je mesto koje je poslalo više od deset hiljada dece u logore smrti.

Međutim, Odri je ipak nešto pogodila. Više nego bilo šta drugo, Pariz je ideja.

Možda će na kraju romantičari koji sanjaju o Parizu videti u tom gradu isto što i ja: praznu pozornicu. Mesto gde se grube ivice bruse iza kulisa, gde bol nestaje iza bleđih ružičastih osmeha i satena, gde binska rasveta briše sve senke dok te obasjava nezemaljskim sjajem.

Ali počneš kao savršena i postaneš nešto drugo

PRVO POGLAVLJE

- Septembar 1995. -

Margo posrćući uđe u moju sobu u domu, zastenjajući kad je pala leđima na zid. „Ne podnosim žutu.“
„Obožavaš žutu.“

Ona mi pređe pogledom po telu. „Nije u redu. Ti si toliko bleđa da sjajno izgledaš u pastelnim bojama. Tako da ćeš u suštini ti biti tamo i izgledaćeš savršeno dok ne budemo završile školu, dok ću ja biti ovde i izgledaću kao... kao...“

Kao da ima stomačni grip. Ali još sa trinaest godina znala sam kako ne treba da joj dovršavam misli. Svake godine imale smo novu boju trikoa, i svake godine posredi je bila neka pastelna u kojoj je ona izgledala nezdravo. Sa smeđom kosom i očima boje lešnika, njena topla lepota izgledala je bolje u bilo čemu drugom: crvenim, zlatnim, narandžastim nijansama. Ona je bila *Leto*, rekao nam je jedan naš časopis prethodne godine. Sa crnom kosom i plavim očima, ja sam bila klasična *Zima*.

„Za dve godine nosićeš beli.“

Ali obe smo znale da nije dovoljno samo sačekati. Svake godine posle ispita nestajala je približno četvrtina naše klase.

Ti poslednji letnji dani donosili su i radost i tugu dok su devojčice – drugarice – plakale ispred kapije gde je škola objavljivala rezultate. Mi smo ih grlile. Tapšale ih po leđima. A u sebi smo se sve to vreme veselile jer nismo na njihovom mestu. Jer smo još odgovarajućeg oblika i veličine, još dovoljno dobre.

Razdraženo bacih četku. „Hoćeš li da me očesljaš?“

Margo je prišla i stala da mi sakuplja tanke crne vlasi u punđu, zatim je pustila da mi kosa padne kada je uzela bočicu gela. Kosa mi je bila odveć fina da bi čitavog dana ostala da stoji bez njega, a nijedna od nas nije imala vremena između časova da trči nazad u sobu. Margo nikada nije ispadala kosa iz punđe.

Zajedno smo krenule u studio. Spremne da vidimo ko je tamo, spremne da ih otpišemo kao privremene. Prošlog juna su izbačene četiri naše drugarice iz klase. Škola nije morala da ima klase iste veličine, ali imala ih je skoro uvek, primajući učenice koje su prošle audiciju da popune upražnjena mesta. Međutim, ovo će biti poslednja godina u kojoj se našoj klasi neko dodaje, jer škola ne prima nikoga starijeg od trinaest godina. Posle toga je prekasno; stil Baleta Pariske opere, onaj čuveni osećaj BPO-a, nikada im neće biti prirodan.

„Svega tri nove devojčice“, prošaptala je Margo kada sam otvorila vrata studija.

„Da“, smrknuto sam rekla. „Ali ako su čemu, tri su dovoljne.“ Dovoljne da ugroze sve za šta smo radile, da nas izguraju iz vrha klase u veliku masu mediokriteta.

Između baletske trupe Pariske opere i akademije postoji ugovor. U trupi ima oko sto pedeset baletana i balerina, a možda se desetoro njih školovalo negde drugde. Ali to su uvek umetnici na sredini karijere, stranci. Veliku većinu igrača BPO-a škola obučava od najmanjih mogućih nogu, da bismo se zatim priključili njihovim elitnim redovima.

Da bismo im se *možda* priključili. Možda hoće neki od nas. BPO prima deset puta više učenika nego što ikada može da primi u trupu, u nadi da će samo jedan dati željene rezultate.

To znači da ako želiš da se pridružiš trupi, moraš da pohadaš školu – ali to nije dovoljno.

Još sa trinaest godina svaka od nas je bila sigurna da će biti među odabranima. No ipak smo budno motrile na konkurenciju. Opreznih pogleda ušle smo u studio i izvele kniks pred učiteljicom Mari-Sesil. Tamo su bile Orel i Matilda, Korin i Talita. Neka nova devojčica toliko izbočene gornje vilice da je nikada neće primiti u trupu ne bude li ozbiljno sredila zube, i to brzo. BPO ih voli lepe. Neka neupadljiva devojčica, sitnija, koja je zurila u svoje noge dok se istezala, nevoljna da nam uzvрати pogled.

A zatim je tu bila Lindsi.

Dvanaest, trinaest godina. U tom uzrastu svi su same noge i oči, a njen oprezní pogled pao je na naš. Prelepa je, pomislíh. Bio je to prvi put u životu da sam to svesno pomislila za nekoga mog uzrasta. I prvi put da sam priznala da je neko nedvosmisleno lepši od mene. Lindsi je imala toliko kose da je njena plava punda izgledala kao da obuzdava eksploziju; ogromne plave oči; kožu kadifenu poput latica ruže.

Čas je počeo. Činilo se da dobro radi na rukohvatu, mada se ništa ne zna dok ne izađeš na sredinu. Na rukohvatu je stvarno preteško nekoga gledati: sve ste poređane i za svaku kombinaciju okrećeš se da radiš obe strane, vežbe nanizanih koraka za zagrevanje. Njenu tehniku sam zapravo mogla da proučavam svega polovinu vremena.

Začula sam majčin glas. *Usredsređivanjem na druge ništa nećeš postići. Usredsredi se na sebe.*

Ali nisam videla ništa osim Lindsi.

Ona je zauzela mesto napred; nije izbegavala pogled Mari-Sesil samo zato što je bila nova. Dok je ponavljala nizove koraka, krasila ju je laka gracioznost. Za razliku od Matilde i Talite, uspela je da izvede čak i najteže kombinacije a da se nije zadihala. Ali tek sam na adađu videla koliko joj je dobra ekstenzija: mogla je da dignu nogu na pukih nekoliko centimetara od glave sa čistom, postojanom snagom.

Bila je bolja od svih nas. Bolja i od mene i Margo, koje smo se dosledno rangirale kao prva i druga u klasi.

Zatim smo se preobule u patike za vežbanje na prstima a ja sam videla da nećemo morati da brinemo.

„Dame“, doviknula je Mari-Sesil, pljeskajući rukama. „Vratite se za rukohvat, molim vas.“

Dotad smo bile *en pointe** tek godinu dana, ali sve smo bile savladale potrebne redovne radnje. Zavoji oko prstiju – ne, draža mi je medicinska traka – staviti umetke da se preduprede plikovi, ali tek nakon što dobiješ žulj – sve to obložiti jagnjećom vunom. Ali Lindsy još nije bila ovladala time. Sa gomilama paperjaste vune i američkim flasterima oko sebe, sedela je tamo i mahnilo se trudila da ugura prste u patike koje su naprosto bile premale za sve gluposti koje je pokušavala da stavi u njih.

„Prestanite da odugovlačite, gospođice Prajs.“

Lindsy je podigla glavu, razrogačenih očiju, kada se Mari-Sesil podbočila; Margo i ja razmenismo letimične poglede. Nikada nije dobro kada te Mari-Sesil neposredno prozove. Taj stav je jedini znak upozorenja koji ćeš dobiti pre nego što zaista bude izgubila strpljenje.

Sve smo gledale kako Lindsy pokušava da natakne prenatrpanu patiku na nogu, da prevuče njen zadnji deo preko pete. Dok joj je patika beskorisno visila s prstiju, ona opet podiže glavu.

„E pa“, rekla je Mari-Sesil. „Možda sve treba da se vratimo za pola sata, kada budeš bila spremna?“

Kikot se pronese kroz nas osam kao talas. I eto: tada se dogodilo. Prvi put da smo stvarno videle Lindsy. Kako nas sve strelja pogledom – još izbezumljenim, ali sada i punim mržnje.

Ona baci baletanke, koje se odbiše od ogledala na naspramnom zidu satenski bupnuvši.

„Gospođice Prajs“, rekla je Mari-Sesil, „smesta ćete napustiti moj čas. Smete se vratiti kada budete mogli da se ponašate kao dama.“

* Fr.: na vrhovima prstiju, u špic-patikama. (Prim. prev.)

Lindsi je zurila u nju, netremice. Zatim je ustala, s neznatnim osmehom na licu, pa lagano i opuštено otišla, ostavljajući za sobom baletanke i onu gomilu otpadaka.

„Leteće odavde u roku od nedelju dana“, kazala sam Margo ispod glasa u toj zapanjenoj tišini.

Ali ipak sam ostala dokasno, bacala se po studiju do duboko u noć.

- *Septembar 2018.* -

Iz studija se ne vidi grad. Kada pohađaju časove trupe, igrači su u Parizu, ali nisu deo njega. Sa prozorima od mlečnog stakla postavljenim visoko iznad njihovih glava, ne vide ni nebo. Umesto toga gledaju sebe. U studijskim ogledalima njihova tela postaju arhitektura; njihovi pokreti saobraćaj. Oni su jedini građani svog privatnog grada, čije su granice odavno zatvorene.

Taj grad je dugo bio moj. Kroz prozor u hodniku pogledala me je umetnička direktorka Natali, lupkajući se po satu; čas trupe se odužio. Klimnula sam glavom, osmehnula se. Okrenula sam se od studija kada je jato bleđih balerina izvilo vratove da vidi koja je to istaknuta osoba zaslužila njenu pažnju. Nakon što su načas zaškiljile u mene, one listom odvratiše pogled.

Nisam im zamerila. Bilo je ostalo vrlo malo ljudi koji su mogli da me prepoznaju; dugo sam bila odsutna, ali njihovi životi su nastavili da se odvijaju i bez mene tamo. Svaki njihov bogovetni dan izgleda isto već decenijama i tako će se nastaviti ili dok ne budu napunili četrdeset dve godine i bili primorani da odu u penziju ili dok ne budu bili previše slomljeni da bi terali dalje. Časovi, isprobavanje kostima, probe, nastupi. Dobiju raspored; pridržavaju ga se. Kad nađu vremena, ubace bananu ili jogurt. Spavaju kad mogu, bude se kad moraju. Sve rade iznova.

Portret moje majke bleštao je na mene sa svog istaknutog mesta u hodniku, tačno naspram vrata studija. IZABEL DIRAN,

ÉTOILE, 1970–1987. Ne godine kada je živela, 1945–2004; ne godine kada je bila s trupom, 1964–1987. Samo njene najbolje godine, onda kada je bila zvezda, ovekovečena zauvek. Zvezda, *étoile*, zvanje je koje postoji samo u Baletu Pariske opere. Na vrhu hijerarhija u drugim trupama nalaze se primabalerine i prvaci baleta, ali BPO uvažava da izvesni igrači zaslužuju nešto više. Igrači poput nje.

Zapravo, nikada nisam proučavala tu njenu sliku; fotografiju je usnimio usred jednog *grand jeté*,* raširenih nogu, dok joj dugačka pačka** visi iznad njih. Znači iz nekog klasičnog baleta: *Silfida* ili *Kopelije*. Pre nego što sam se ja rodila, onda kada je zaslužila zvanje zvezde. Ne nakon što se dogodila velika slučajnost mog rođenja, ne nakon što je uzela slobodnu godinu od trupe – onu godinu koju nikada nije mogla da povрати. Jesu oni zadržali to zvanje i po njenom povratku. Ali održavali su ga prilično preko volje, zbog tradicije i onoliko osećaja dužnosti koliko jedna ustanova može da gaji, dok se ona nije povukla četiri godine kasnije.

Na slici je bila u naponu snage. Mlada. Savršena. Držala se za vazduh.

Obećanje koje mi balerine dajemo jedne drugima: svet te se možda neće sećati, ali druge balerine hoće zauvek.

U studiju je stala muzika. Balerine počese u koloni da izlaze u hodnik, u beskrajnom nizu međusobno zamenljivih dvadesetinesetogodišnjakinja. Pravila sam se da sam udubljena u fotografiju dok me neka hladna ruka nije uhvatila za ručni zglob.

„Delfina“, reče Natali, dok me je njena duga riđa kosa golicala po podlaktici.

„Zdravo.“ Gužva oko nas zaglušila je moj glasić. Vratila sam se pobedonosna, podsetih sebe. Nisam neka njena mala balerina. Ispala sam nešto daleko više od toga. Nakašljah se. „Ćao.“

* Fr.: baletski skok s noge na nogu uz zadržavanje u vazduhu, skok u špagu. (Prim. prev.)

** Baletska haljina. (Prim. prev.)

Ona je nakrivila glavu ka stepenicama. „Kod mene u kancelariju.“

Balerine su širom otvorile vrata garderobe, te je u hodnike obilno strujao miris soli i zemlje. Pomislili biste da će se tuširanjem osloboditi znoja, ali miris je isuviše jak i umesto toga se samo diže s parom i obavija oko nas.

Kad sam okrenula glavu nazad, Natali je već bila na pola hodnika. Okrenuvši se prema meni, podigla je svetlu obrvu.

„I?“, upita Natali. „Dolaziš li, ili šta?“

Dok sam bila u trupi, starije balerine su bile naše sveštenice. Gledale smo ih kako bismo naučile šta da radimo – u čemu da dolazimo na časove, kojih sujeverja da se pridržavamo. Gledale smo ih kako bismo naučile šta da *ne* radimo – kojim ljudima moramo da se ulizujemo, na koje možemo bezbedno da ne obraćamo pažnju. Ali štos je u tome što smo bile njihove zamene. To smo lako mogle da vidimo na licu Natali Dorival. Dvadeset tri godine starija od nas, ona je već bila zvezda kada smo se mi priključile trupi. Kasnije je otišla u penziju, sada je umetnička direktorka, većito nedostižna starija sestra koja se jednostavno nije mogla baktati nama.

Dok nije morala.

U njenoj kancelariji, koja je mirisala na ljljane i vosak sveća, sela sam na ivicu kauča boje slonovače i gledala kako njen pomoćnik Antoan unosi poslužavnik sa čajnikom, listovima čaja, cediljkama. Za svojim tenkom od pisaćeg stola, Natali je preplitala prste. Čekala.

Znoj mi se slivao niz krsta dok sam oponašala njen osmeh i uzvračala joj ga.

„Dakle“, rekla je ona, sklopivši i opustivši prste, pljesnuvši se dlanovima po butinama. „Gde je spisak uloga?“

Stala sam da kršim ruke. Oduvek je bila brza. „Nisam još ništa zapisala.“

Natali se nasmejala, zadenula za uvo nevidljivi pramen riđe kose. „Ali sigurno imaš neke ideje. Ništa ozbiljno, Delfina! Hajde samo da razgovaramo.“

Odagnala sam rastuću uznemirenost i podsetila sebe: vična sam svom poslu. Viđala sam lica publike dok gledaju moj rad. I obožavam ovaj projekat.

Od trenutka kada sam, pre trinaest godina, sletela u Sankt Peterburg, opčinjavali su me dvorovi Romanovih nalik svadbenim tortama ispod neba drečavih boja. Iznova i iznova pokušavala sam da postavim balet: priču o poslednjoj carici zemlje, stranoj princezi koju je ljubav dovela u zemlju što će se naposljetku okrenuti protiv nje. O njenoj opsednutosti Raspućinom, mističnim isceliteljem neuredne brade. O njenom očajanju zbog sina jedinca, muževljevog jedinog nasljednika, njegove hemofilije. I najzad, o njenoj krvavoj smrti od ruku revolucionara.

Koliko li sam puta to predložila Marijinskom baletu? Olga me je svaki put sprečila u tome, govoreći kako nije na meni da ispričam tu priču.

No Natali je očajnički priželjkivala taj projekat. Jedva dan nakon što sam joj svoj zamršeno kolebljivi predlog otkucala u mejlu, razgovarale smo preko telefona, osmišljavale moj veliki povratak u Palatu Garnije.* *To je priča o ljubavi*, napisala sam joj, *ali nije ljubavna priča. Bavi se time kako misliš da ljubav može da te spase, a ipak te nikada, nikada ne spase.*

Udahnula sam toliko duboko da me je vazduh ogrebao po dnu pluća.

„Evo šta mislim. Za Raspućina“ – nagnula sam se napred – „zaista bih u toj ulozi volela da vidim Džoka Žerara.“

Ona je zadobovala prstima po naslonu za ruku na svojoj stolici. „On mi više liči na princa iz bajke nego na ludog sveštenika.“

Džok je zapravo bio *Žak*, ali Amerikanci su mu pokvarili ime isto kao što su mu pokvarili plesanje tokom leta koje je proveo

* Dom Pariske opere. (Prim. prev.)

u Školi američkog baleta u Njujorku. Uprava BPO-a nije mu bila ni dozvolila da ide u Njujork, uopšte, ali njegova majka je nadigla toliku galamu da su ga na kraju pustili. Kada se na jesen vratio, virtuozniji nego ikada – šta su mogli da urade, da ga ne prime nazad? Istinski dobri baletani su kao zlatna prašina.

Dotični nadimak, *Džok*, nosio je unaokolo kao orden časti. Sada su ga svi tako zvali, uključujući i Natali. Čak su ga i u programima navodili kao *Džoka Žerara*. *Žak* je postao ništa drugo do neki dečak koga sam nekada poznavala.

„Pa dobro. Naravno. Ali mislim da je ovo savršena prilika da proširi raspon. Zvezda je već – koliko, dve godine?“ Bila sam opasna lažovčina. Znala sam da je tri. „Mislim da bi ovo moglo da mu proširi granice. Da ga otvori za veću raznolikost uloga. Uostalom, oduvek ga krasi... virtuoznost koja mi se dopada. Za koju mislim da bih mogla da je iskoristim.“

Telo na pozornici. Bilo je čudno tako govoriti o njemu, kada mi je oduvek značio više od toga. Upravo bi se on ušunjabo u devojački dom po mene kad god bi na internetu pronašao neki novi snimak Balanšina.* On mi je rezao ce-deove, ostavljao ih neobeležene i neupakovane u mom poštanskom sandučetu, prepoznatljive samo po njemu svojstvenom spoju rok grupe *Noar dezir*, Serža Gensbura i Stravinskog. Njegove su se svetloplave oči susretale s mojim iz drugog kraja dvorane da razmenimo osmeh dok je Mari-Sesil oduševljeno razglabala o tome kako Balet Pariske opere ima *jedinstveno mesto na svetu*.

„Ne znam, Delfina. Zaista bih u toj ulozi volela da vidim nekoga... svežijeg. Nekoga u usponu, manje očekivanog? Mada bi on bio savršen car. Maltene cameo uloga,** da?“

* George Balanchin, rođen kao Georgiy Melitonovich Balanchivadze (1904–1983) – američki baletski koreograf gruzijskog porekla, jedan od najuticajnijih koreografa dvadesetog veka, poznat kao otac američkog baleta. (Prim. prev.)

** Engl.: *cameo* – kratko pojavljivanje neke poznate ličnosti u scenskom delu. (Prim. prev.)

Nisam očekivala da će mi se protiviti u tome. Na kraju krajeva, upravo je ona izabrala Džoka iz mase za najveću čast trupe. Za razliku od drugih zvanja – *coryphée, sujet i premier danseur** – koja se daju na godišnjem takmičenju sa žirijem, zvezde može da imenuje samo ona, umetnička direktorka.

„To sam htela da dam Klodu Beržeu“, brže-bolje sam rekla. Bila sam i te kako spremna da Natali učinim ustupak tako što ću uzeti i nekog njenog miljenika. „To je ionako veća uloga, i nužnija za balet. Svakako veća od kamea – Raspućin je više izolovana uloga. Car dobija mnogo više vremena na pozornici.“

Natali je uzdahnula. „Dobro. Ako želiš Džoka, uzmi ga. Upoznaj ga s delom. Mada ne mogu da ti garantujem da neću tražiti da promeniš postavu bude li ovo doživelo uspeh. Ko još?“

Taj način rada bio je izrazito francuski. Ubacivala sam sve svoje stare prijatelje na spisak za dodelu uloga. Rusi nisu tako radili. Priznajem da sam Džoka uključila kao poklon sebi, mada je to, što se Natali ticalo, bilo dobrano u oblasti prihvatljivosti. Ali moj drugi zahtev? Mogla sam samo da ga iznesem. Posle svega, dugovala sam joj to. Njenoj uspomeni. Onome što je mogla da bude.

„Trebam mi Lindsi.“

„Lindsi. Lindsi Prajs?“ Kao da postoji još neka. Natali je iskolačila zelene oči. „Ne treba ti. Delfina, veruj mi. Stvarno ti ne treba.“

„Trebam mi“, rekla sam. „Kao carica.“

Natali je proizvela zvuk koji je bio polusmeh, polugušenje. „Ona je *matora kao Biblija*, Delfina. Ima trideset pet godina!“

Vežbala sam to. Zнала sam šta da uradim. „Carica je imala četrdeset šest kada je umrla“, rekoh. *Mlađa nego što si ti sada.*

„Ne.“

„Znam da je kocka. Ali hoću baš Lindsi.“

* Fr.: korifej (član baletskog ansambla), solista i prvak baleta. (Prim. prev.)

Ona se namrštila. „Čak i ako se izuzme problem s godina-ma? Nemoguće. Solistkinja u naslovnoj ulozi?“

„Nije kao da je u *ansamblu*.“* Na kraju krajeva, bila je više od obične statistkinje. „I nije kao da to nismo već radili.“

Natali je načas zažmurila.

„Dobro. Hoćeš istinu?“ Pogled joj je sada bio neposredan, prodoran, samo malčice pakostan. „Ona ne može da igra ni sa kim drugim. Ukoči se kada je neko dodirne.“

Nisam mogla da sprečim da mi preko lica pređe čuđenje.

„Mislim da bih to upamtila“, kazala sam.

Pas de deux,** ples za muškarca i ženu, glavni je deo svakog klasičnog baleta. *Labudovog jezera*, *Don Kihota*, čak i prokletog *Krcka Oraščića*. Od toga se ne može umaći. Muškarac hvata ženu, obrće je, baca je kroz vazduh. Ne može se imati zvezda koja igra samo sama. To nikoga ne zanima da gleda. Čak su i primabalerinama potrebni muškarci da se razmeću njima: ne postoji nijedna verzija baleta koja ne zavisi od njih.

„Ona je grozna partnerka“, dodala je Natali. „Samo se ukipi.“

Dok smo bile na akademiji, Lindsy je bila sjajna partnerka. Bila sam uverena da je odavno trebalo da bude unapređena u primabalerinu, umesto da bude tu gde jeste: večito zaglavljena u sredini trupe, samo još jedno nasmešeno lice u ogromnoj masi igrača. S vremena na vreme u manjim solo ulogama, ali inače... pozadinska buka.

No.

Kada je u pitanju carica, koja će morati često da igra i s ca-rem i s Raspućinom, smem li da priuštim sebi da se prevarim?

„Godinama je sa mnom išla na časove *pas de deux*“, rekla sam. „Bila je izvanredna.“

„Šta god da je možda bila sa sedamnaest godina, više nije“, kazala je Natali.

* Baletski ansambl – stalni igrači baletske trupe koji nisu solisti, već igraju u grupnim scenama. (Prim. prev.)

** Fr.: igra udvoje, duet. (Prim. prev.)

Odolevala sam da se ne trznem. Ko od nas jeste? Ali takvim argumentom ne bih pridobila Natali.

„Ako uzmemo Lindsi, evo šta će se dogoditi“, rekla sam, nabrajajući stavke na prste. „Daješ joj pravu motivaciju da unapredi ples s partnerom. Ona se poboljša. BPO napokon dobije priliku da iskoristi talenat u koji toliko ulaže već dve decenije. A ti dobiješ još jednu zvezdu.“

Ona je frknula. „Nju pet godina deli od penzije. Najviše sedam. Neću pasti na to.“

„Treba li ti zaista“, polako sam kazala, „trupa puna baletana i balerina koji nemaju razloga da rade bilo šta osim onog najosnovnijeg čim navršu tridesetu? Pogledala sam spisak, Natali. To je trećina njih. Hoćeš ti da im kažeš da nema nade za njih? Ili hoćeš da ih upravo ti“ – posegnula sam za korporativnom rečju – „osnažiš da rade nešto više osim da mesečare dok unedogled ponavljaju *Labudovo jezero*?“

Natali je bupnula na naslon stolice i prekrstila ruke na grudima kao tinejdžerka. Bila je jarko obasjana svetlošću što je dopirala kroz prozore, sa kamenim ukrasima što su joj visili napolju nad pogledom na Luvr i reku iza njega.

Bila je bezmalo ubeđena.

„Sa Džokom i Lindsi u tim ulogama“, kazala sam, „mogla bi da oživiš čitavu trupu.“

Ona je klimala glavom.

Uspela sam.

Ali onda joj se glava sledila, i nakrivila na stranu kao u vučice.

„Daću ti mesec dana da je isprobaš u ulozi. *Ako*“, rekla je ona. „Ako ja izaberem zamenu. I veruj mi, zamenu ubacujem od samog početka.“ Uхватила me je onim ostrim pogledom. „Neku *mladu*, Delfina.“

Zamena se obično ne uzima tako rano. Ne za vreme ko-reografije, ne dok se komad još osmišljava. Bio je to šamar za Lindsi. Ogromna je čast za balerinu da se balet „napravi“ prema

njoj, da se načini imajući nju u vidu. Zamena, i to mlađa, istakla bi koliko tačno uprava sumnja u nju. Koliko tačno smatraju da treba da se osiguraju od gubitka.

Koliko tačno žele da joj to stave do znanja.

„Zar ne možemo da sačekamo?“, upitala sam – a na moju sramotu, glas mi je zvučao cmizdravo. „Daj joj tri meseca, da stvarno vidimo šta može da uradi.“ Sačekaj dok ne bude bilo nemoguće zamisliti bilo koju drugu u toj ulozi.

Natali je spojila svoje nevidljive obrve. „Ovo nam je trista pedeseta godišnjica sezone. Ima previše događanja. Tako da ne, *mi* ne možemo“, kazala je.

Polako sam klimala glavom. Čak i ako ne mogu Lindsy da dam sve – savršenu nagradu – ipak joj mogu dati nešto što će joj promeniti život. Četrnaest godina nakon što sam joj ga upropastila.

„U redu“, rekla sam. „Spremna sam.“

DRUGO POGLAVLJE

- Maj 1996. -

Kada sa osam godina uđeš u malu, uskogrudu školu, pred drugaricama nemaš tajni. Sve su prisustvovalе svakom uspehu i poniženju koje si ikada doživela; svaka povest koju imaš zajednička je. Kada je Lindsi stigla, permutacije i kombinacije dečaka i devojčica bile su poznata činjenica – daleko poznatija od geografije koju je BPO, sa ograničenim uspehom, pokušavao da nam ubaci u glavu. Među tekstovima našeg kanona bilo je to da sam se, kada smo imali dvanaest godina, nedelju dana držala sa Adamom za ruke; da Lindsi daleko više zanimaju pravi odrasli baletani nego bilo ko iz škole; da je Talita opasno zacopana u Žaka, ali da joj on ne uzvraća ljubav.

Talita je postala naša šifra za očajanje; nismo mogle da zamislimo ništa gore nego da budemo kao ona. Očajanje odaye neupadljiv ali prepoznatljiv miris, a mi smo ga osećale na njoj kad god je Žak bio u blizini: kako su joj pokreti postajali neodređeno izvođački, kako je kradom odlazila u toalet da dotera sjaj za usne, kako se činilo da joj on privlači pogled kao magnet. Postati *Talita* značilo je da su tvoje želje jasne, odveć

jasne, svima ostalima. To je značilo da te one pretvaraju u predmet podsmeha.

Većito, otud, nalik gimnastičarkama na gredi, išle smo po liniji između željenja i neželjenja: ispipavale smo teren na improvizovanim strateškim sesijama.

„Viktor, Adam, Pol, Loran, Gabrijel, Eduar, Artur, Pjer.“ Ispod svog postera sa Margo Fontejn i Rudolfom Nurejevom, Linsi je premestila nogu u napravu za istezanje stopala, trudeći se da joj se obline stopala saviju još više, u savršeni oblik banane. Istini za volju, nije trebalo da ih koristimo, ali Linsi nikada nije mnogo marila za pravila. Iskrivila je usta. „Koga sam zaboravila?“

„Ovaj“, rekla sam, praveći se da razmišljam. „Žaka.“

To što sam i ja žudela za Žakom nije smekšalo moj odnos prema Taliti. Štaviše, postala sam zlobnija.

Linsi je prevrnula očima i promenila nogu. „Naravno. Žak. Gradski bicikl.“

„Gradski šta?“

„Pre ili kasnije svi se provozaju njime.“

Spustila sam glavu, trudeći se da ne pokazujem pocrvenelo lice.

Sa mnom je drugačije. Ili bar tako mislim. Ne sme da ne bude. On mene traži pogledom. On koristi svaku priliku da se smesti butinom uz mene kada izađemo u kafe u kraju. Njegovi prsti se predugo zadrže kada mi doda kašičicu.

Ali šta ako se varam?

Nisam smela da se izložim toj opasnosti – da priznam šta želim i postanem nova Talita.

Ali nisam mogla odoleti ni tome da ga branim.

„Zar ne misliš da je to verovatno bolji opis za Lorana nego za Žaka?“

Njoj su se razrogačile oči, i videla sam kako ima da podeli neki sočan trač.

„Da, ali mislim da je on konačno pronašao *onu pravu*.“

„Koga?“ Bilo je nezamislivo da već ne znam. Upravo su se meni druge devojke obraćale da ih tešim posle svake svađe, svakog raskida – da ih zaogrnem ćebetom i otrčim u zajedničku prostoriju da im napravim šolju tople čokolade. Osim toga, naša klasa je bila toliko mala da je ionako trebalo da znam. No ipak, dok sam preletala preko spiska učenica, nije izgledalo verovatno da je ijedna od njih.

Od veteranki, Margo nije bila nimalo zainteresovana za momke na taj način. Korin je imala dečka van škole. Orel je bila preterano stidljiva i nije htela da radi ništa drugo osim da se ljubi zatvorenim ustima. Matilda je pre šest meseci bila raskinula s Loranom. Preostale dve nove devojke odavno smo bile odredile kao *nije pretnja* i *ovaj, nimalo nije pretnja*.

„Talitu?“, upitala sam.

Linsi se iscerila od uva do uva, pokazujući jednake blistavo-bele američke zube.

„Gabrijela.“

„Neeee.“ Loran me nije naročito privlačio – usta su mu bila toliko velika da je to bilo gotovo smešno – ali ako bi ostao samac, mogao bi da odvrća pažnju od osobe koja mi se zaista sviđala.

„Daaaa“, odgovorila je Linsi, dok joj se osmeh širio.

„Znači da ostaju samo Pjer, Viktor, Adam, Pol, Eduar i Artur?“

„I Žak“, kazala je ona. „Ne zaboravi Žaka.“

Krv mi je navrla u lice i okrenula sam glavu.

Žaka nikada nisam zaboravljala.

– *Septembar 2018.* –

Otac mi je otišao – to jest majka ga je izbacila – kada sam imala pet godina, ali imam jednu uspomenu na nas dok smo bili porodica. Da se bavio baletom, verovatno bih ga bolje pamtila; ali bio je poreski savetnik koga je majka upoznala

kada je sastavljala testament, nakon što je postala zvezda i kada je zapravo imala novca. Bila je to vrtoglava ljubav, šest meseci kasnije brak: ja, nekoliko godina posle toga. On nam je neprestano ulazio u život i izlazio iz njega, čak i dok smo živeli zajedno, kada je posećivao kalifornijski ogranak svoje advokatske kancelarije. Ispostavilo se da nije samo posećivao – uz to je tražio ženu Amerikanku i zasnivao novu porodicu. Kada je probao porodični život, pretpostavljam da mu je bio jednako nepodnošljiv koliko mojoj majci da bude sama, čak i na nekoliko sedmica uzastopno.

Na raskid imam gomilu sećanja, ali tiču se samo mame: rastrojene kao što je nikada nisam videla ni pre ni posle toga. Ali tu je i jedna lepa uspomena, skrivena kao uskršnje jaje u tom blatu. Njih dvoje kako se spremaju za večernji izlazak: on kako navlači odelo i zavaljuje se na krevet, pa samo gleda nju za toaletnim stolom. Sigurno sam to posmatrala s vrata ili s kreveta s njim, ali u sećanju na obred gledam s visine. Vidim njenu mirnu ruku kako nanosi ledenoplavu senku na kapke, kako ide raširenim ajlajnerom po liniji trepavica. Riblju facu koju slaže dok stavlja maskaru. Kako joj se usne istovremeno zatežu i opuštaju dok četkicom nanosi karmin, polako tapkajući. Na samom kraju istapkala se tupferom i ustala, pa je prsnula parfem u vazduh i ušla u oblak mirisa. Sve to vreme on ju je samo gledao sa izrazom... ne znam šta je to bilo. Nije nestrpljenje, nije divljenje. Možda ponos. Osećaj vlasništva.

Isti postupak ponavljala je svaki put kada je imala sudar, ali nakon što je on otišao, čarolija je nestala. To nije više bio verski obred; samo je sve odrađivala.

Otkako sam se vratila, mislila sam na nju svakog dana dok sam sedela za istim onim toaletnim stolom i sama se šminkala. Kada sam otišla u Sankt Peterburg, agencija za iznajmljivanje je ispraznila stan, ali zadržali su lepše komade nameštaja, među njima i taj sto. U moju staru sobu stavili su dva kreveta za jednog, te nije imalo smisla da boravim tamo; ali život u majčinoj

spavaćoj sobi, premda prekrećenoj i renoviranoj, i dalje mi je ulivao utisak da sam mala devojčica koja se igra oblačenja. *Ovo je njena soba, uvaliću se u nepriliku.*

Te nedelje ujutru sedela sam za njenim stolom i pregledala lice. Počela sam od očiju: senka, ajlajner i maskara. Na kožu: korektor, podloga, hajlajter, rumenilo i bronzer. Zatim usta: olovka za usne, karmin. Poslednja pojedinost: puder, koji smešta masku na mesto za taj dan.

U Rusiji bih izgledala ispravno. Po povratku u Francusku, međutim, na prosejanoj žućkastoj jutarnjoj svetlosti izgledala sam kao da sam spremna da izađem na pozornicu.

Još gore. Ličila sam na prastaru lutku.

Kasnila sam na sastanak sa Lindsy, te sam utrčala u kupatilo i oprala sve to s lica micelarnom vodom. Vrativši se za sto, natapkala sam malo korektora ispod očiju, nanela jedan jedini sloj maskare i stavila crveni karmin na usne.

Osećala sam se golo, izloženo. Kao da su iskrsavale sve moje nesavršenosti – neznatno dugačak nos, omekšala linija vilice. Francuska lepota se tiče strukture, ne veštine: tiče se kostiju. Ali naterala sam sebe da ne odvratim pogled, a časak kasnije dozvolila sebi da ustanem. Ako to i nije savršeno, eto, makar je prikladno. Uostalom, nisam više mogla da gubim dragocene minute na sređivanje lica. Bilo je vreme da promenim Lindsy život.

Dok sam trčala po Ru* de Fron-Buržoa, u glavi su mi odjekivale reči na engleskom: *Lindsy, daću ti sve što si ikada želela.*

Sve što si ikada želela. Bila je to ružna fraza, mnogo ružnija nego na francuskom. Lepljive reči, nazalne reči. Kada biste ih preveli u korake, ličile bi na niz *grand pliés*** u sekundi, za kojim bi usledilo naglo dizanje noge u *petit battement****. Ruka mi se očešala o nešto svilenkasto, te sam digla glavu i videla neku

* Fr.: *rue* – ulica. (Prim. prev.)

** Fr.: pun čučanj. (Prim. prev.)

*** Fr.: doslovno „malo mlaćenje“ – pojam kojim se opisuje svako kratko zamahivanje nogom ili stopalom. (Prim. prev.)

nepoznatu ženu kako s nevericom bulji u mene. Podražavala sam pokrete rukama i dodirnula je; počela sam da se izvinjavam, ali ona je već bila otišla.

Ukorivši se, usporila sam iza nekog starijeg para koji je izvijao vratove da vidi vitraže, viseće fenjere, zamkolike kule. Kad sam bila mala, ulica je vrvela od ovdašnjih kupaca koji su na pauzama za ručak uletali kod svojih krojača i u hemijske čistionice. Sada je ta stara saobraćajnica bila preinačena u tržni centar pod vedrim nebom gde su se mogli kupiti mirišljave sveće za sto šezdeset evra i parfem za triput toliko, u prodavnicama koje su se doslovno mogle naći u svakom velikom gradu na svetu: *Diptik. Gerlen*. No uski pločnici su i dalje bili prepuni sporih turista.

Sve što si ikada želela.

Iscerila sam se na izlog *Kila*.

Već mesecima sam zamišljala kako ona ciči od uzbuđenja. Sve se razvijalo u ovo. No ma koliko da sam priželjkivala da joj kažem čim sam stigla, to je moralo da pričeka moj sastanak sa Natali.

Posle mejla u kome sam najavila da se vraćam, Lindsini odgovori su mi stizali u inboks s virtuelnom vriskom, dok je Margo to pratila s prigušenom zbunjenošću. Dogovorile smo se da se nademo u baru *Hemingvej* tri sata nakon što se moj pomereni let najzad završio; Lindsina zamisao, razume se. Klasično Lindsino nestrpljenje. *Šta, Linds, želiš da se pojavi s koferima?*, napisala je Margo. *Aha!!!*, odgovorila je Lindsi. Jedva je čekala da me vidi, što mi je ogrejalo srce: ne mogu da se snađu bez mene. Naš život je još tamo, samo čeka da mu se vratim.

Iscrpljenost od putovanja pojačavala je čežnju za domom kad sam otvorila vrata salona s drvenom oplatom i kožnim nameštajem. Izdaleka, plavuša i crnka koje su sedele u separeu poslale su mi nalet adrenalina u srce. Trinaest godina otkad smo se videle; naši mesečni mejlovi bili su puni opravdanja. Rusija je za mene uvek bila „trenutno naprosto luda“: večito

je bila premijera nekog novog Dmitrijevog baleta, a trebalo je uzeti u obzir i moj rad. Potpuno razumeju, odgovarale su one. Njihove odmore „očas posla su gutale“ posete njihovim roditeljima i roditeljske posete njima, a kasnije suprug, odnosno supruga. Uskoro ćemo se napokon opet sresti. Uskoro.

Kako je bez njih prošlo trinaest godina?

Linsi me ugledala prva, a osmeh koji joj je ozario lice vratio me je pravo u 2005.

Ponovo smo zajedno.

One skočiše. Zacičaše. Ciknula sam i ja. Poljubila Margo u obraze. Zatim Linsi. *Nisi više u Sankt Peterburgu*, podsećala sam sebe. *U redu je da se smešiš.*

Godine njihovih probranih samopredstavljanja na internetu sakrile su istinu o njihovim telima. Njihovi javni imidži postali su mi stvarniji nego što su one ikada bile, a promene u njihovom istinskom izgledu iskakale su kao oni crteži u dečjim časopisima: uoči pet razlika. Bore oko očiju, nagoveštaji borica oko usana, nabori visoko na Margoinom čelu, brazde između Linsinog nosa i usta. Izvestan umor čak i dok se osmehuju.

„I“, rekla je Linsi – i znala sam šta sledi: isto ono što je uvek govorila kada ima sve i nema ništa da se kaže. „Kako život?“

Nasmešila sam se. „Život je...“ Imala sam utisak da je pre-jako reći *dobar*, budući da su mi kroz glavu još prolazile slike Dmitrija. Ali nije bio *loš*; vratila sam se ovamo, s njima. „Dugačak“, naposletku sam kazala, a one se nasmejaše na to.

I bile su iste i nisu. Još dok smo naručivale, dok smo razgovarale, sve je bilo bezmalo onako kao što sam očekivala, ali ne baš. Njihov razgovor je bio začinjjen dugim spiskom uloga koje su igrale, žurki na kojima su bile, turneja na koje su išle – nekoliko odlazaka u Tokio i čak poseta Njujorku. Zatim njihovim spiskom povreda, koje su deklamovale jednako lako kao i uloge. Trudila sam se da mi lice ne miruje, da bude zainteresovano, ali osećala sam kako mlitavi. Sve sam to znala iz njihovih mejlova, a osim toga, otkrivali su mi otprilike isto onoliko koliko

bi i njihove radne biografije. *Kako ste?*, želela sam da ih pitam. *Jeste li i vi stalno umorne? Da li vam je sve teže da smršate za kilogram? Jeste li ponekad razdražene bez jasnog razloga?*

A kada sam otišla tog dana, dok nam se drugarstvo rasipalo u iscrpljenost tešku kao tuč, znala sam da se nisam zaista vratila. Ne zbog njih.

Minulo je mnogo vremena.

Moraću da se potrudim kako bih se utkala nazad u grupu. Najpre je trebalo da saopštim Lindsi vesti; poslala sam joj kratku poruku za kafu u nedelju ujutru – premda sam, podigavši njen broj, trznuvši se videla da joj nisam pisala od 2016. Sve drugo je bilo u grupi sa Margo, odonda kada smo sve nabavile *Votsap*.

Udata? O bože, Linds, to je strašno uzbudljivo!

PACS,* odgovorila je ona. Francuska građanska zajednica, ne verski obred. *Zbog poreza*. Lindsi nikada nije bila bolećiva u pogledu tipova; večito je taktizirala i spletke su joj se napokon isplatile. U izvesnim pogledima život joj je ispao baš onako kao što je planirala. Kada je reč o karijeri, ne baš toliko.

Skretala sam iz Ru Vjej di Tompl u prolaz što vodi do kafea kada me prizor dve žene što sede ispred fontane pogodi kao udarac u grlo.

Margo je tamo sa Lindsi.

Usled predstave o tome da su njih dve zajedno provele prošlih trinaest godina, idući svuda kao par, obuzeo me je neki neobičan osećaj usamljenosti. Dok ja nisam bila tu, one su imale čitav zajednički život, čitavo zasebno prijateljstvo.

Ali Margo i ja ćemo zauvek imati drugačiji odnos. Da, mi smo se prve upoznale. I ujedno smo čuvalе jedna drugoj najdublje tajne. Margo je bila jedina osoba na svetu koja je znala šta sam uradila.

* Fr.: *Pacte civil de solidarité* – ugovorni oblik građanske zajednice u Francuskoj. (Prim. prev.)

„Delfina!“, doviknula je Lindsi dok sam prilazila.

„Nadam se da nemaš ništa protiv što sam došla kao prebranc“, kazala je Margo, izbacujući oblak dima koji joj zalebde iznad glave kao prljavi oreol.

„Padobranac“, rekla je Lindsi. „Kao padobranac.“

Margo je zakolotala očima dok sam se ja sagla da je poljubim u obraze. „Ionako se svake nedelje nalazimo da brančujemo. To nam omogućava da malo pobegnemo od onog prokletog mesta. Ne mariš što sam došla, zar ne?“

Proučavala ma je, čekala moju reakciju. „Naravno da ne!“, vedro sam odgovorila.

Na stolu je bio postavljen jedan od onih besmislenih francuskih brančeva. Pomalo svega: jogurta, voća, kroasana, sendviča, suvog mesa i sireva, kafe s mlekom, soka i šampanjca.

Margo me je videla kako to pomno gledam. „Da“, reče, gurnuvši u usta pola kroasana i klimajući glavom ka meni. „Sada jedem.“

Nije joj se videlo. Lice joj je još bilo isto kao i uvek: oštro i koščato, kao da ju je dete nacrtalo pravim linijama, sve do trouglastih očiju. S druge strane, Lindsi je sva bila u mekim oblinama i nežnim zavojima. Gurnula sam stolicu od kovanog gvožđa nazad po kaldrmi i sela.

„I“, kazala je Lindsi. „Tvoj prvi sastanak...“

Prekopavala sam po torbici u potrazi za plavim kamelom, zastavši da uzmem punu čašu šampanjca iz Margoine ruke. „A. Znaš. Natali je to.“

Lindsine izbečene oči zalepile su se za mene. „Dakle, šta ćeš raditi?“ Poduprla je glavu rukom kao foto-model iz *Voga* iz dvadesetih godina dvadesetog veka. *Pričaj mi još*. Ne prvi put u životu, bila sam zahvalna na njenoj čistoj pouzdanosti. Bila je kao matematička jednačina: za svaki pravi unos podataka, dobiješ predvidljiv i određen rezultat.

„Caricu“, konačno sam rekla, pripalivši cigaretu. „O poslednjim Romanovima u godinama što su vodile do Prvog svetskog rata.“ Zastala sam. „I pogodi ko igra caricu!“

Ona je čekala, načas nepomična.

Zatim je shvatila i uhvatila se rukom za grudi, pokazujući beonjače.

„Ja?“

„Ti.“ Reč je izašla pomešana s dimom i ja se zagrcnuh.

„Ne! Šališ li se? Delfina!“ Ona mi se baci u zagrljaj, ali još sam kašljala i svu sam je posula pepelom. Nije primetila. „To je neverovatno! Glavnu ulogu? Naslovnu?“ Jedva sam imala vremena da klimnem glavom pre nego što je ona nastavila da trtlja, ozareno lice. „Možeš li da zamisliš koliko će se sve druge razboleti od ljubomore? Svi smo *siti* repertoara. U svakom bogovetnom baletu isto sranje. Sve ono Natalino: *Mekše, Lindsi, ti si princeza a on je tvoj princ. Idi kod njega, idi kod njega – sad se nasmeši. Nasmeši se više. Nasmeši se kao da stvarno tako misliš.* Ovo će mi dati mnogo veći... raspon, znaš? Čekaj, šta je Romanov?“

Margo je crvenela u licu. „Koga si još uzela?“, tiho je upitala. Čak i dok je trabunjala, Lindsi ju je čula i naglo zastala, vragolasto je šljepivši po ruci.

„Marg, prekini. Sigurno ćeš dobiti nešto dobro.“

Margo je prevrnula očima.

„Nisam još stigla dotle“, rekla sam.

„Ali...“, podstakla me je Margo.

„Ali razmišljam, ovaj, Klod kao car, Kamij kako beše – znate, ona nova? – kao Anastasija i Lindsina zamena i, ovaj, Džok kao Raspućin.“ Mejl od Natali stigao je nekoliko sati posle našeg sastanka: *Uzmi Kamij kao zamenu. Ali scene s Raspućinom svedu na minimum, važi? Ako se izuzme to čudno ne-baš-pitanje na kraju, to mi je bilo u redu. Kamij d'Ivoar, ovogodišnje čudo od deteta. Dobro, šta god. Zapravo neću morati ni da je upotrebim. A što se tiče one naredbe – nije kao da se balet zove Raspućin niti bilo šta slično. Ipak, Džoka ću koristiti tačno onoliko koliko želim. Na kraju krajeva, ja sam koreografkinja. Izbor je moj.*

Razumevanje je preplavilo Margo, koja je složila lice, one visoke jagodice, u nešto nalik kezu. „Mmm.“

Linsi se skamenila. „Zamena?“

Tera me Natali. Opravdavanja su mi se brzo sabirala u grlu. *Nisam to želela – ti si jedina za ulogu...*

Ali sve su to bile blede kopije istine, koju jedinu nikada nisam mogla zaista da izreknem. *Ti ne kapiraš, Linds, koliki rizik predstavljaš.*

Čaša šampanjca izlete Margo iz ruke i razbi se o tlo.

„Merde“,^{*} rekla je Margo, blenući sebi u ruku kao da se ponela bez njenog znanja.

Linsi je odmah bila na kolenima i sakupljala staklo. Odgurnula sam stolicu, spremna da joj se pridružim, kada ona jauknu.

„Sranje“, promrmljala je, prinoseći krvavi dlan ustima.

„Bolje idi isperi to. Traži flaster od konobara“, reče Margo. „Možeš li da zamisliš da se tako držiš za rukohvat?“

„Da“, kazala je Linsi, ustajući toliko brzo da joj je stolica pala. Stolica je zveknula o kamen, ali ona je lako preskoči i podiže. „U pravu si. Odmah se vraćam.“

Kada je Linsi otišla unutra, ubacile smo preostalo staklo u pepeljaru i pokušale da se vratimo u mentalni prostor od pre trinaest godina. Drugaricu kao što je Margo bilo je dobro imati jer se niko nikada nije kačio s tobom; jer bi te ona štitila od tuđe pakosti sopstvenim zajedljivim odgovorima; jer je žurila da se osveti u tvoje ime. Drugaricu poput Linsi bilo je dobro imati zato što je to privlačilo tipove tvojoj grupi; jer ti je vrednost rasla kada te ljudi vide s njom, pogotovo kada ona iskreno veruje da si i ti lepa. Sve je to bilo divno. Igrati s njima. Piti zajedno. Preskakati ograde Plas de Voža^{**} kasno jedne letnje noći, da se zajedno smejem u mraku.

^{*} Fr.: sranje. (Prim. prev.)

^{**} Fr.: *Place des Vosges* – najstariji planirani trg u Parizu, u istorijskoj četvrti Mare. (Prim. prev.)